

סיפור ומספור: הילכו שניהם יחדיו?

מחקר משולב במדעי החברה
MIXED METHOD DESIGNS

ד"ר רבקה תובל-משיח
המחלקה לפסיכולוגיה והתוכנית ללימודי מגדר,
אוניברסיטת בר אילן

דוגמאות למערכי מחקר משולב

- Gender Differences in College students' career maturity.

המחקר הוא דוגמה למחקר במערך בו זמני, של triangulation, ועם מיזוג ממצאים.

- נושא המחקר: הבדלי מגדר בתפיסת חסמים לקריירה ובבשלות מקצועית.
- הרקע: מחקר שבוחן הבדלי מגדר כשלעצמם, מציע הבנה מאוד מוגבלת לגבי הנושא.
- השאלה: מה נתפס בעיני סטודנטים וסטודנטיות כחסמים למימוש הקריירה שלהם?
- וכן: איך תפיסות כאלו נקשרות לבחירות מקצועיות והחלטות מעשיות לגבי הקריירה?

- המטרה: שלב א- ביסוס הטענה לגבי הבדלים כמותיים בבשלות המקצועית.
- שלב ב'- הבנת ההבדלים. (Exploration).
- שיטה:
- 401 תלמידי קולג' מילאו שאלונים. מתוכם 128 גם עברו ראיון.
- הכלים- כמותיים- שלושה שאלונים על עמדות של בשלות מקצועית, קבלת החלטות מקצועיות, והתאמה בין שאיפות לרקע.
- איכותניים- נרטיב קצר על ההתפתחות המקצועית,

■ קידוד החומרים האיכותניים נעשה ע"י שני שופטים.

■ הקטגוריות למיון היו ידועות מראש: נושאים הקשורים למשפחה, הקשורים ליכולות למידה, למגדר, למוצא אתני ולמצב כלכלי.

ממצאים

- בכל המדדים הכמותיים נשים נמצאו כטובות יותר מגברים.
- במדדים האיכותנים- מה שקשור לרקע המקצועי היה מתוכנן ומאורגן יותר עבור נשים, אבל לנשים נמצאו גם יותר חסמים נתפסים בתכנון הקריירה העתידית.
- יותר מ-60% מהנשים שרואיינו ציינו חסמים הקשורים לאיזון בין בית ומשפחה, לעומת 3% גברים.

דוגמה 2:

The meanings of self-ratings of health

- המחקר הוא דוגמה למחקר בו זמני, מסוג triangulation, עם טרנספורמציה של הנתונים.
- הנושא: מה המשמעויות של דיווח עצמי של אנשים על בריאותם?
- ההשערה: דיווחים המבוססים באופן צר על הגדרות רפואיות, יתקשרו לדיווח מפחית לגבי הבריאות, לעומת דיווחים המבוססים על היבטים נוספים לזה הרפואי.
- המחברים מציינים במבוא, שכוונתם בשילוב החלק האיכותני נשענת על כך שביצעו הרבה מחקרים כמותיים ונשאו עם שאלות פתוחות, ולא משום שהשדה לגמרי חדש.

■ יש כמה מחקרים שבדקו את המשמעויות של הדיווח על המצב הרפואי, אך בלי קשר למצב הרפואי האקטואלי. המחקר הנוכחי מבקש לבחון את המשמעות של הדיווח אל מול המצב הפיזי ה"אובייקטיבי".

בעצם, השאלה היא: "כשאדם אומר שהוא מרגיש די בריא, או מעט בריא, על מה הוא חושב כשהוא עונה?"

■ החוקרים בנו סקלה של מיון תשובות המרואיינים בסולם העולה מתשובות רפואיות צרות לתשובות כוללניות ורחבות שאינן רק מצב פיזי.

■ המדגם: 159 אפרו-אמריקאים מילאו גם שאלון רפואי וגם רואיינו.

■ הרעיון: לבחון את הקשר בין הקטגוריות שעלו מהראיון הפתוח למצב הבריאות האמיתי.

- החוקרים בדקו את המתאם בין הבריאות האקטואלית לבין הבריאות בסולם שנבנה מהראיונות הפתוחים.
- המתאם נמצא די בינוני, ומתוך כך התברר כי יש בעצם ארבע (או שלוש) קבוצות במדגם:
- **"הריאליסטים"** - שתי קבוצות שדיווחו בראיון כמו שדיווחו בשאלון הרפואי. (הרוב). 60%
- **האופטימיים** - שדיווחו בראיון על מצב טוב יותר מאשר בשאלון הרפואי. 20%
- **"הפסימיים"** - אלו שבעצם בסדר מבחינת המצב הרפואי, אך מדווחים על מצב פחות טוב. 20%

■ אחרי שגילו את ההתפלגות של הקבוצה מבחינת הדירוג הבריאותי, החוקרים ממשיכים לבחון את הקשר בין הטיפולוגיה שנוצרה (אופטימיים, פסימיים וריאליסטיים) ובין סוג הדיווח על המצב הבריאותי.

■ הם מוצאים שאם האופטימיים נותנים הגדרות רחבות (וגבוהות בסקלה) בדיווח הפתוח, ואילו הפסימיים, וכן הריאליסטים הירודים, הם אלו שנותנים הגדרות בריאותיות צרות ומצומצמות.

מגבלות:

- דגימה לא מקרית.
- אופן הטיפול ב"multiple responses" דורש התייחסות.

דוגמה 3

Physical activity and mental well-being typologies in corporate employees

■ המחקר הוא דוגמה למחקר משולב במערך שלבי הסברי, עם ברירת משתתפים.

(Sequential explanatory design with participant selection)

מטרת המחקר: בדיקה של קשרים בין פעילות גופנית ורווחה נפשית. הרצון הוא לאתר במקומות העבודה קבוצות בסיכון, ולבנות תוכניות מתאימות לפעילות פיזית.

הדרך: טיפולוגיה (כמותית) המבוססת על: רווחה נפשית, פעילות פיזית, גיל ו BMI.

שלב ראשון: העברת שאלונים ויצירת הקבוצות. שלב שני: ראיון חצי מובנה עם נציגים מכל קבוצה.

דוגמה 4

היבטים פרקטיים

- סוגיות הקשורות לדגימה:

- דגימת הסתברות-

- דגימה מקרית

- דגימה מרובדת (stratified sample)

- דגימת מקבץ (cluster sample)

- דגימה תכליתית (Purposive sampling)

- דגימה כדי להשיג ייצוגיות או השוואה

- דגימה מקרים מיוחדים או קיצוניים

- דגימה שלבית

דגימה

■ דגימת נוחות

■ בחירת המדגם ע"פ מי שזמין (למשל, מתנדבים).

■ דגימה במחקר משולב

■ דגימה בסיסית

■ דגימה בזמנית

■ דגימה שלבית

■ דגימה רב שלבית

- עמ' 300 מאמר על הכתיבה
- וכן המאמר על הדגימה- להרחיב

דוגמה לניסוח ההצהרה המחקרית

- המחקר הנוכחי הוא מחקר דו-שלבי, במתודת מחקר משולב, ומטרתו היא בשלב הראשון איסוף נתונים כמותיים, סטטיסטיים בעזרת דגימה מייצגת ורנדומלית, ובשלב השני מעקב איכותני אחרי מספר מצומצם של משתתפים מתוך המדגם כדי לחקור ולהבין את הממצאים הכמותיים ביתר פירוט והעמקה. בשלב הראשון, ההשערות הן כי הקשר בין המשתנים _____ ו _____ יהיה _____. בשלב השני, יעשה שימוש בראיונות/תצפיות בכדי להבין את אופיו של ה _____ (המשתנה או התופעה המרכזית).

מערך המחקר המשולב (בדקי/בדוק את עצמך)

- האם יש הגדרה בסיסית של מחקר משולב?
- האם הקורא יכול להבין את הערך המוסף של שימוש במתודה המשולבת?
- האם מפורטים השיקולים לבחירת באסטרטגיה המשולבת?
- האם מתוארת ומוצדקת האסטרטגיה הספציפית שנבחרה (בתוך המערך המשולב)?
- האם יש מודל חזותי המבהיר את מערך המחקר?
- האם מתוארות, מוצדקות ומוסברות באופן בהיר הפרוצדורות המתאימות בדגימה לכל רכיב במערך המשולב?
- האם מתוארות, מוצדקות ומוסברות באופן בהיר הפרוצדורות המתאימות בניתוח?
- האם יש התייחסות מתאימה להיבטים של תוקף בכל שיטה?
- האם יש התייחסות מתאימה להיבטים אתיים?
- האם יש התייחסות למבנה הדו"ח/עבודה הסופי?

סיכום כללי

- בתחומים מסוימים שילוב שיטות הוא יעיל ומאפשר תפוקות נוספות ייחודיות. למשל- תחומי בריאות, רווחה, חקר תהליכי התפתחות, תהליכים ארגוניים, חינוך, ועוד.
- החוקרת נדרשת להתייחסות לאספקטים אפיסטמולוגיים, מתודולוגיים, דיסציפלינריים, ופוליטיים.
- מחקר משולב הוא מסובך יותר לביצוע, מבחינה מתודולוגית.
- בנוסף, הפונקציה שיש לטקסט האיכותני משתנה מאוד בין מקומו בגישה איכותנית טהורה, לבין היותו "אובייקט" במחקר הכמותי.
- בפועל, שילוב הפרדיגמות הוא עובדה, אך יש לשקול שילוב לגבי כל מחקר לגופו, ולהכיר במחירים הנוצרים בשל שילוב.

מחקר משולב- רצף או חיבור בין קטבים?

איכותני

כמותי

מחקר משולב- רצף או חיבור בין קטבים?

איכותני

בעיקר
איכותני

כמותי
ואיכותני

בעיקר
כמותי

כמותי

**כל אדם במובן מסוים
דומה לכל האנשים האחרים,
דומה לחלק מהאחרים,
ואינו דומה לאף אחד אחר.**

Cluckhohn, 1945

קריאה נוספת

- Barbour, Rosaline (2003). "The Newfound Credibility of Qualitative Research? Tales of Technical Essentialism and Co-option." *Qualitative Health Research*, Vol 13, No 7.
- Creswell, John (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*, 2nd edition. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Dear, Michael (1995). "Practicing postmodern geography." *Scottish Geographical Magazine*, 111.
- Findlay AM and FLN Li (1999). "Methodological Issues in Researching Migration." *Professional Geographer* 51(1).
- Greene, JC and VJ Caracelli, eds. (1997). *Advances in Mixed-method Evaluation: The Challenges and Benefits of Integrated Diverse Paradigms*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Janz, NK, et al. (1996). Evaluation of 37 AIDS Prevention Projects: Successful Approaches and Barriers to Program Effectiveness. *Health Education Quarterly*, 23(10).
- Kaplan, B and D Duchon (1988). "Combining Qualitative and Quantitative Approaches in Information Systems Research: A Case Study," *Management Information Systems Quarterly*, 12(4).
- Morgan, D (1998). "Practical Strategies for Combining Qualitative and Quantitative Methods: Applications to health research." *Qualitative Health Research*, 8(3).
- Tashakkori, A and C Teddlie, eds. (2003). *Handbook of Mixed Methods in the Social and Behavioral Sciences*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Steckler, A., et al. (1992) "Toward Integrating Qualitative and Quantitative Methods: An Introduction." *Health Education Quarterly*, 19(1).

בהצלחה!

